

ПРОЕКТ ЗА СТРАТЕГИЯ ЗА ЕВРОПЕЙСКОТО ЕЛЕКТРОННО ПРАВОСЪДИЕ ЗА ПЕРИОДА 2014—2018 Г.

(2013/C 376/06)

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Приемането на Многогодишния план за действие за електронното правосъдие за периода 2009—2013 г. представлява нова стъпка в развитието на електронното правосъдие. Дематериализирането на правните процедури и използването на електронни средства в комуникациите между всички лица, участващи в съдебни дейности, се превърна във важен елемент от ефективното функциониране на съдебната система в държавите-членки. Държавите-членки и европейските институции споделят желанието си да продължат изграждането на системата за европейско електронно правосъдие.
2. Европейското електронно правосъдие има за цел използването и развитието на информационни и комуникационни технологии в услуга на съдебните системи на държавите-членки, по-конкретно при трансгранични ситуации, с цел осигуряване на по-голям достъп до правосъдие и съдебна информация за гражданите, стопанските субекти и практикуващите юристи и улесняване на сътрудничеството между съдебните органи на държавите-членки. То се стреми да повиши ефективността на самата съдебна система, при зачитане на независимостта и многообразието на съдебните системи в държавите-членки, както и на основните права.
3. По-специално, европейското електронно правосъдие трябва да продължи да бъде развивано като непосредствена услуга за европейските граждани, които ще извлекат ползи от добавената му стойност, включително посредством портала за електронно правосъдие. Следва да се гарантира, че потребителите на системата за европейско електронно правосъдие, включително гражданите, могат бързо да извлекат практическа полза от инструментите на електронното правосъдие.
4. Вече постигнатите резултати, срещнатите дотук ограничения и целите, набелязани за бъдещето, изискват всеобхватна стратегия за европейското електронно правосъдие, която да доведе до ангажираност и участие на стратегическо равнище. Новата стратегия за европейското електронно правосъдие за периода 2014—2018 г. има за цел да надгражда върху вече постигнатото.

II. КОНТЕКСТ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЕЛЕКТРОННОТО ПРАВОСЪДИЕ НА ЕВРОПЕЙСКО РАВНИЩЕ**1. Обща информация**

5. През юни 2007 г. Съветът по правосъдие и вътрешни работи реши, че следва да започне работа по разработване на европейско равнище на използването на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в областта на правосъдието, по-специално чрез създаване на европейски портал за по-лесен достъп до правосъдие в случаи с трансграничен характер.

6. В отговор на намерението, изразено от Съвета, Комисията представи съобщението си „Към европейска стратегия в областта на електронното правосъдие“ от юни 2008 г.⁽¹⁾, насочено към насърчаване на развитието на инструментите за електронно правосъдие на европейско равнище, в тясна координация с държавите-членки. Целта беше да се създадат единоедействия в усилията на европейско и национално равнище в областта на електронното правосъдие и да се предложи реализирането на икономии от мащаба на европейско ниво.

7. На заседанието си от 19—20 юни 2008 г. Европейският съвет приветства инициативата, която цели „до края на 2009 г. постепенно да се изгради единен портал на Европейския съюз за електронно правосъдие“. Целта на портала ще бъде осигуряването на един-единствен, многоезичен, лесен за ползване от потребителите пункт за достъп („едно гише“) до цялата система за европейско електронно правосъдие, т.е. до европейските и националните информационни уебсайтове и/или услуги.

8. Изготвеният в сътрудничество с Комисията и Европейския парламент първи многогодишен план за действие за периода 2009—2013 г. в областта на европейското електронно правосъдие бе приет от Съвета по ПВР през ноември 2008 г.

9. Във връзка с приемането на първия план за действие Съветът одобри създаването на нова работна структура. От този момент работната група на Съвета по електронно право работи усилено, за да изпълни предоставения ѝ от Съвета мандат. Заложените в първия план за действие цели са постигнати в голяма степен и работата по тях продължава.

10. Европейският парламент прояви интерес към извършеното в областта на електронното правосъдие. На 18 декември 2008 г. той прие резолюция за електронното правосъдие⁽²⁾, в която се заявява, наред с другото, че следва да се създадат подходящи механизми, за да се гарантира, че цялото бъдещо законодателство се създава така, че да може да се ползва в онлайн приложения. Освен това на пленарното си заседание от 22 октомври 2013 г.⁽³⁾ парламентът прие резолюция относно електронното правосъдие, в която се призовава за по-засилено използване на електронни приложения, електронно предоставяне на документи, използване на видеоконферентни връзки и осъществяване на взаимовръзки между съдебните и административните регистри с цел допълнително намаляване на разходите, свързани със съдебни и квазисъдебни производства.

⁽¹⁾ COM(2008) 329 окончателен.

⁽²⁾ (2008/2125 (INI)).

⁽³⁾ (2013/2852 (RSP)).

2. Основни постижения

11. Порталът за електронно правосъдие, който се поддържа и оперира от Комисията съгласно насоките на Съвета, стартира на 16 юли 2010 г. Оттогава насам разработването на този уебсайт от държавите-членки и от Комисията отбелязва устойчив напредък под формата на нови функционални характеристики (като динамични електронни формуляри) и редовно добавяне на ново съдържание. Европейският портал за електронно правосъдие има за цел да служи като „едно гише“ за европейските граждани и практикуващите юристи, като им дава възможност да получават на собствения си език информация относно европейските и националните процедури и функционирането на правосъдието.
12. Различни държави-членки вече са разработили и са участвали в осъществяването на редица пилотни проекти в областта на електронното правосъдие, например за взаимно свързване на регистрите за несъстоятелност на държавите-членки и за въвеждането на съществени технически подобрения. Постепенно се изгражда инфраструктура за европейско електронно правосъдие. Важен елемент от нея са техническата и организационната инфраструктура за защитен обмен на правни данни между съдебната система, правителствените организации, практикуващите юристи, гражданите и стопанските субекти в рамките на проекта e-CODEX.
13. Голям брой държави-членки въведоха системи за видеоконферентна връзка с цел ускоряване на съдебните производства чрез улесняване на изслушването на свидетели или на страните. В ход е работа по инкорпориране на уебсайтовете на Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела и на Съдебния атлас. Освен това Съветът прие решение, с което се установява сътрудничество с Европейската съдебна мрежа по наказателни дела.
14. Резултатите от неотдавнашния въпросник относно електронното правосъдие⁽¹⁾ показват, че след приемането на първия многогодишен план за действие в областта на европейското електронно правосъдие, постигнатият в държавите-членки напредък в тази сфера е съществен. Стратегията за европейско електронно правосъдие за периода 2014—2018 г. ще надгражда върху този успех.
15. В областта на електронното право бяха разработени важни основни елементи във връзка с достъпността и семантичната оперативна съвместимост на правните източници. През 2009 г. Съветът прие заключенията относно Европейския идентификатор за съдебна практика (ЕИСП), с цел подобряване на откриваемостта и улесняване на еднозначното цитиране на съдебни решения, постановени от европейски и национални съдилища. Няколко държави-членки вече прилагат ЕИСП. Комисията и няколко държави-членки подготвят въвеждането на европейски интерфейс за търсене в ЕИСП на портала за електронно

правосъдие до първото тримесечие на 2014 г. Съдът на ЕС и Европейският съд по правата на човека също подготвят въвеждането на ЕИСП.

16. През 2011 г. Съветът прие заключенията относно Европейския идентификатор на законодателството (ELI), с който се въвежда доброволен стандарт за идентифициране, маркиране и електронно цитиране на европейски и национални правни инструменти. Стандартът беше приет за използване в EUR-Lex и в момента се въвежда от няколко държави-членки.

3. Съгласуваност с рамката за електронно правосъдие

17. Европейското електронно правосъдие следва да се стреми към по-нататъшна съгласуваност с общата рамка на електронното правителство, описана конкретно в Съобщението на Комисията (COM(2010) 744 окончателен), с което бяха представени Европейската стратегия за оперативна съвместимост и Европейската рамка за оперативна съвместимост. В тези документи ясно се посочва, че повишената оперативна съвместимост на правно, организационно, семантично и техническо равнище, която води до създаването на устойчива екосистема, е от решаващо значение за максималното оползотворяване на социалния и икономически потенциал на информационните и комуникационните технологии. Системата на европейското електронно правосъдие трябва да бъде разработена в съответствие с принципите на независимост на съдебната власт и разделение на властите.

III. ОБЩИ ПРИНЦИПИ

18. Работата в областта на европейското електронно правосъдие се основава на следните ключови принципи:

а) Доброволна дейност

19. Доброволното участие в проекти в областта на европейското електронно правосъдие става по преценка на всяка отделна държава-членка, освен когато е приет законодателен инструмент на Европейския съюз, който предвижда изискване за изпълнение на конкретен проект в контекста на системата за европейско електронно правосъдие.

б) Децентрализация

20. Концепцията за европейско електронно правосъдие е основана на принципа на децентрализирана система за европейско равнище, свързваща отделните независими и оперативни съвместими национални системи на държавите-членки. В съответствие с този основополагащ принцип за децентрализация всяка държава-членка е отговорна за осигуряването на техническото прилагане и управление на националната си система за електронно правосъдие, необходими за по-лесното взаимно свързване на отделните системи на държавите-членки.

⁽¹⁾ Вж. док.15690/1/12 REV 1 EJUSTICE 73 JURINFO 46 JUSTCIV 331 COPEN 244 CONSOM 139 DRS 126 DROIPEN 159.

21. В същото време е необходима и известна степен на централизация на равнище ЕС. Централизация може да бъде предвидена и в някои конкретни ситуации, напр. когато това решение се оказва икономически по-изгодно или когато е приет законодателен инструмент.

в) Оперативна съвместимост

22. Оперативната съвместимост, която дава възможност за взаимно свързване на системите на държавите-членки и за използването на централизирани решения при необходимост, е основен елемент на децентрализираните системи. Следва да се осигури съвместимост между отделните технически, организационни, правни и семантични аспекти, подбрани за приложенията за съдебните системи, като същевременно се гарантира максимална гъвкавост за държавите-членки.

г) Европейско измерение

23. Стратегията за европейско електронно правосъдие има за цел да обхване проекти с европейско измерение в областта на гражданското, наказателното и административното право.

24. Проектите, разработени по линия на европейското електронно правосъдие и по-специално всички проекти, които ще бъдат включени в портала, трябва да имат потенциал да включат всички държави-членки на Европейския съюз, а държавите-членки следва да бъдат насърчавани да участват във всички проекти, за да се гарантира тяхната дълготрайна устойчивост и рентабилност. Всички проекти следва да имат потенциал за създаване на пряка практическа полза, по-конкретно за гражданите, стопанските субекти и/или съдебната система.

25. При разработването на системата за европейско електронно правосъдие следва да се вземат предвид и национални проекти, които внасят европейска добавена стойност.

IV. ЦЕЛИ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ЕЛЕКТРОННО ПРАВОСЪДИЕ

а) Достъп до информация в областта на правосъдието

26. Целта е да се подобри достъпът до информация в областта на правосъдието в Европейския съюз. Порталът за електронно правосъдие играе важна роля за постигането на тази цел.

б) Достъп до съд и извънсъдебни процедури при случаи с трансграничен характер

27. Европейското електронно правосъдие следва да бъде насочено към предоставянето на по-добър достъп до съд и улесняването на извънсъдебните производства чрез използването на електронни комуникации в случаи с трансграничен характер.

28. Поради това е необходимо да продължи работата, която вече е започната на национално равнище в редица държави-членки, и да се създадат условия за предоставяне на интерактивни трансгранични съдебни услуги на европейско равнище.

29. Дематериализирането на съдебните и извънсъдебните производства следва да продължи в съответствие с принципа за доброволно действие на държавите-членки.

в) Комуникация между съдебните органи

30. Опростяването и насърчаването на електронните комуникации между съдебните органи на държавите-членки е от особено голямо значение (напр. чрез видеоконферентни връзки или защитен обмен на електронни данни).

31. Членовете на съдебните органи следва да получат сигурен достъп до различните функционални характеристики, запазени за тях; те следва да имат диференцирани права на достъп и да се прилага единен или оперативно съвместим метод за идентифициране на потребителя.

V. ПРИЛАГАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА

1. Европейски портал за електронно правосъдие

32. Европейският портал за електронно правосъдие трябва да продължи да се развива като „едно гише“. Това не препятства използването на други средства за комуникация (напр. чрез предаване от типа „мрежа към мрежа“).

33. Порталът за електронно правосъдие следва да предоставя на гражданите, стопанските субекти и практикуващите юристи информация за правото на ЕС и на неговите държави-членки. Освен това порталът следва да бъде средство за предлагане на достъп до друга информация от значение на национално, европейско и международно равнище в областта на правосъдието.

2. Оперативна съвместимост

34. Следва да бъде осигурена организационна, правна, техническа и семантична оперативна съвместимост. За тази цел следва да се разработят технически решения за европейско електронно правосъдие за постигане на защитен обмен на данни между съдебните системи, националните администрации, практикуващите юристи, гражданите и стопанските субекти. Наличните открити технически стандарти и вече разработени решения (напр. проекти като e-Codex) следва да бъдат взети предвид преди разработването на нови такива. Освен това държавите-членки следва също да играят активна роля в разработването на решения и в процеса на вземане на решения по тях.

3. Законодателни аспекти

35. В рамките на законодателния процес следва да се отчита необходимостта да се гарантира съгласувано използване на съвременни информационни и комуникационни технологии при прилагането на ново законодателство на ЕС в областта на правосъдието, включително на изменения и преработки на действащо законодателство. Данните, които подлежат на прехвърляне, трябва да се описват само чрез съдържанието им, а не с каквото и да било възможно визуално представяне. Средствата за прехвърляне на данни или документи трябва да се описват по функционален и неутрален от технологична гледна точка начин.

4. Европейска мрежа за правна семантика

36. Обменът на правна информация през граници и по-специално на данни относно европейското или националното законодателство, съдебна практика и правни глосари, се възпрепятства от липсата на ефективни средства за обмен на такъв тип данни.
37. Този въпрос може да бъде предмет на различни проекти, които да съдействат за повишаване на обмена и на семантичната оперативна съвместимост на правните данни в рамките на Европа и извън европейския континент. Следва да продължи работата на доброволни начала за разработването на европейска мрежа за правна семантика, насочена към подобряване на достъпа до правна информация и на възможностите за обработката ѝ, чрез постигане на оперативна съвместимост между идентификацията и семантиката на правни данни.

5. Връзка между регистрите

38. Следва да се насърчава взаимната свързаност на национални регистри, съдържащи информация, която е от значение за областта на правосъдието. За осъществяването на тази взаимна свързаност следва да се създадат необходимите технически и правни предпоставки.
39. Действията в тази област следва да бъдат съсредоточени върху взаимното свързване на регистри, които представляват интерес за гражданите, стопанските субекти, практикуващите юристи и съдебната система.

6. Мрежи

40. Системата за електронно правосъдие може да създава условия за улесняване на функционирането на различните мрежи в областта на правосъдието, действащи на европейско равнище, като Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела и Европейската съдебна мрежа по наказателни дела. За тази цел следва да продължат да се проучват възможностите, които предлагат системата на европейското електронно правосъдие и порталът за електронно правосъдие, в консултация със съответните органи.

7. Сътрудничество с практикуващите юристи и други потребители на европейското електронно правосъдие

41. Изпълнението на Стратегията за европейско електронно правосъдие изисква участието на съдебната система и на другите имащи отношение практикуващи юристи в държавите-членки. Ето защо тези практикуващи юристи следва да участват в обсъжданията и проектите в областта на европейското електронно правосъдие, за да се гарантира, че решенията, които ще бъдат разработени, отговарят на реалните потребности на всяка целева група.
42. Поради това е особено важно представителите на съдебната система на държавите-членки да имат възможност да допринасят за работата в областта на европейското електронно правосъдие, особено във връзка с решенията, които да бъдат прилагани в тази област, така че да бъдат отчитани техните гледни точки и потребностите на потребителите.
43. Освен това е желателно другите практикуващи юристи, например адвокати, нотариуси, съдебни служители и други, да участват в бъдещите обсъждания по въпросите на европейското електронно правосъдие, за да се гарантира, че решенията, които ще бъдат разработени, отговарят на действителните им потребности.
44. Във връзка с това следва да се въведе механизъм за сътрудничество с такива практикуващи юристи, за да се гарантира, че въпросите от взаимен интерес се вземат предвид в контекста на Стратегията за европейско електронно правосъдие.
45. Освен това следва да се обмисли възможността за събиране на становища и обратна информация от представители на широката общественост, включително потребители на портала, както и от стопански субекти.

8. Писмен превод

46. Загрижеността във връзка с предоставянето на европейските граждани на лесен достъп до системата за европейско електронно правосъдие налага обмислянето на солидни и икономически изгодни дългосрочни мерки по отношение на писмения превод. Порталът за електронно правосъдие следва да предлага надежден превод на съдържанието си на всички официални езици на Европейския съюз.

9. Правила и права в областта на електронното правосъдие

47. Бъдещите развития в областта на електронното правосъдие ще доведат със себе си нови предизвикателства във връзка със защитата на личните данни. Може да се прогнозира, че мащабът на събирането и обмена на лични данни ще се увеличи с изпълнението на бъдещата стратегия за европейското електронно правосъдие. Ето защо защитата на личните данни изпълнява важна роля в този контекст. Бъдещата работа в рамките на електронното правосъдие ще трябва да отчита правилата за защита на лицата по отношение на обработката на лични данни и правилата за свободното движение на лични данни.

48. При необходимост следва да се установят правила относно авторството на информацията, за да се определи отговорността по отношение на съдържанието на данните, които ще се публикуват в портала за електронно правосъдие. По принцип всеки доставчик на съдържание сам носи отговорност за своята работа и трябва да спазва правата върху интелектуалната собственост и всички други приложими правни изисквания.
49. Подобни правила следва да се установят за използването на електронните функционални характеристики, които дават възможност за обмен на информация, включително обмен на лични данни, между съдебните органи на държавите-членки, и за електронното представяне на документи, което ще се използва при съдебни производства.
50. Конкретно в този контекст Комисията се приканва да продължи да проучва необходимостта от приемане на предложение за законодателен инструмент в областта на електронното правосъдие. С този инструмент следва да се определи цялостната правна рамка и средствата за изпълнение на конкретна стратегия за електронното правосъдие на европейско равнище.

10. Популяризиране

51. При изпълнението на Стратегията за европейско електронно правосъдие следва да се обмисли възможността за популяризиране на наличните функционални характеристики сред потребителите на системите за европейско електронно правосъдие.

11. Финансиране

52. Развитието на европейско електронно правосъдие изисква значителни финансови ресурси. Ето защо е важно да се осигури адекватно финансиране на равнище ЕС, по-специално за:
- а) насърчаване на изграждането на системи за електронно правосъдие на национално равнище, които да проправят пътя към европейско електронно правосъдие, което ще се прилага в контекста на настоящата стратегия, включително действия подобни на действията, посочени в точка 30, и взаимното свързване на националните регистри; следва да се обърне внимание и на осигуряването на устойчивост на резултатите от проекти като e-CODEX и eSENS;
 - б) осигуряване на възможност за разработване на проекти на европейско равнище, в това число функциониране, поддръжка и по-нататъшно развитие на европейския портал за електронно правосъдие;
 - в) гарантиране на предлагането занапред на съдържанието на портала за електронно правосъдие на всички официални езици на Съюза.

53. Финансирането на европейско равнище на работата в областта на електронното правосъдие (както на национално, така и на европейско равнище), включително конкретните проекти, които ще бъдат определени и изпълнявани в рамките на бъдещия план за действие, трябва да бъде гарантирано в Многогодишната финансова рамка 2014—2020 г. и по-специално във финансовия пакет за програма „Правосъдие“ 2014—2020 г.
54. Проектите, отнасящи се до електронното правосъдие по смисъла на настоящата стратегия и съответния план за действие, могат да бъдат финансирани и по линия на други действащи програми на Съюза, при положение че отговарят на определените в тези програми критерии ⁽¹⁾.

12. Външни отношения

55. В рамките на възможното Съюзът и неговите държави-членки следва да развиват сътрудничество с трети държави в областта на електронното правосъдие.
56. Това евентуално сътрудничество трябва да се осъществява при зачитане на институционалните правила, установени на равнището на ЕС.

13. Многогодишен план за действие относно електронното правосъдие за периода 2014—2018 г.

57. През първата половина на 2014 г. следва да бъде приет многогодишен план за действие с оглед на прилагането на настоящата стратегия, който да послужи като практически наръчник за последващите действия по нея. Планът за действие следва да съдържа списък на планираните проекти за въпросния период с ясни указания за желаещите да участват, действия за практическото изпълнение на проектите и индикативен график, който да даде възможност за конкретни последващи действия по плана за действие от страна на работната група по електронно право (електронно правосъдие) и, когато е подходящо, на съответните заинтересовани страни. Ще бъдат взети предвид резултатите от предходния многогодишен план за действие за електронното правосъдие и свързаната с него пътна карта, като те ще бъдат проследявани и в новия план за действие, когато е подходящо.
58. Работната група ще изготви плана за действие в консултация с Комисията и най-малко веднъж на полугодие ще осъществява наблюдение на изпълнението му, което следва да бъде адаптирано, ако текущите събития налагат това.
59. При необходимост неофициални групи, формирани от държавите-членки, участващи в конкретни проекти, могат да заседават, за да се постигне напредък в тези области на дейност. Резултатите от тези заседания следва да бъдат представяни на работната група по електронно право (електронно правосъдие).

⁽¹⁾ Комисията се приканва да представи таблица на всички потенциални механизми за финансиране на проекти на равнището на ЕС и на национално равнище, чрез които може да се финансира системата за електронно правосъдие.